

NINOVE BURCHTDAM 46

2017I89
Archeologienota
Verslag van resultaten

Pieter Laloo
Jonathan Jacops

Project:

Ninove Burchtdam 46

Opdrachtgever:

SHM Denderstreek
Heilig Hartlaan 54
9300 Aalst

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Pieter LALOO & JONATHAN JACOPS

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

Colofon	i
Inhoudsopgave	ii
Inleiding	iii

Inhoud

Inleiding	iii
Verslag van resultaten	1
1. Bureauonderzoek.....	1
1.1 Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2 Archeologische voorkennis	3
1.1.3 De onderzoeksopdracht	3
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek	7
1.2 Assessment	8
1.2.1 Motivering voor opmaak archeologienota met beperkte samenstelling	Fout!
1.2.2 Waardering en samenvatting	Bladwijzer niet gedefinieerd.
2. Bibliografie	22
3. Bijlage	24
3.1 Figurenlijst.....	24

Inleiding

De initiatiefnemer wenst binnen het projectgebied een stedenbouwkundige vergunning aan te vragen voor het slopen van het gebouwenbestand en de betonverharding ter hoogte van de Burchtdam 46 te Ninove.

De oppervlakte van het perceel en van de geplande ingrepen (gebouwen) bedragen respectievelijk 3440 m² en ca. 720 m². Hiermee worden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet voor wat betreft de oppervlakte van het perceel en aan geplande bodemingrepen overschreden en is de opmaak van een archeologienota noodzakelijk. Het projectgebied bevindt zich immers binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove waardoor drempelwaarden gelden van resp. 300 en 100 m² voor wat betreft oppervlakte perceel en ingrepen.

Conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2016 dient omwille van die reden een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd dat resulteert in de opmaak van een archeologienota. GATE werd door de initiatiefnemer aangesteld om deze archeologienota op te maken.

Elke archeologienota, steeds opgebouwd uit twee delen, vormt de eindfase van een traject van archeologisch vooronderzoek, inclusief assessment, en wordt ter bekrachtiging ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De doelstellingen van een archeologienota zijn een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen binnen dit traject en een inschatting te geven van de waarde van het aangetroffen archeologisch erfgoed, inclusief een wijze voor de omgang daarmee. Het Verslag van Resultaten, dat in onderhavige tekst uit de doeken wordt gedaan, beschrijft het uitgevoerde vooronderzoek, en biedt inzicht in de uitvoeringswijze en resultaten van het onderzoek en in het wetenschappelijk potentieel en de betekenis van de archeologische waarden.

Verslag van resultaten

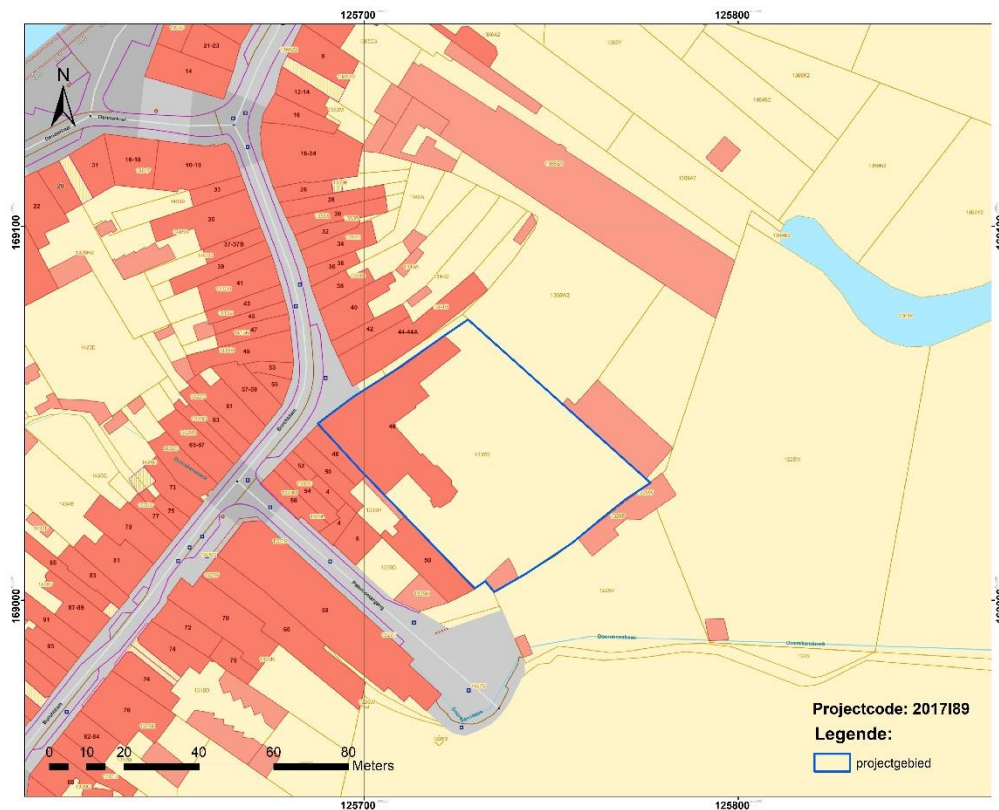
1. Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

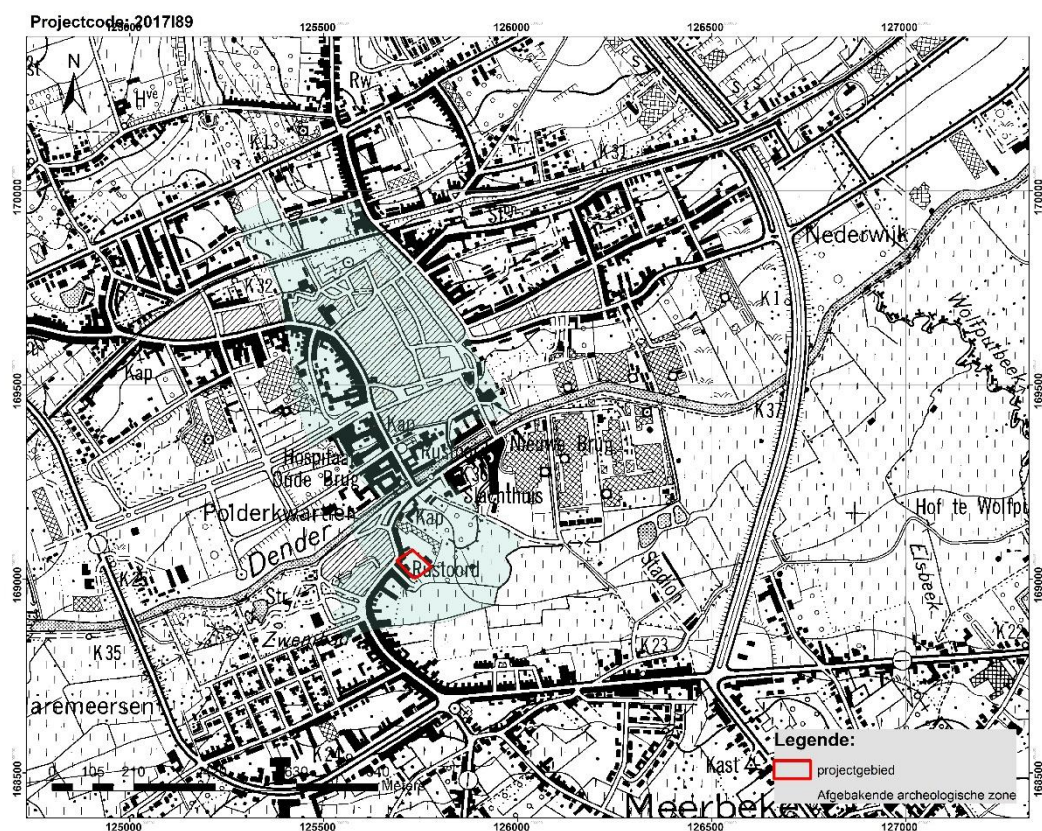
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode van het vooronderzoek	2017189										
Eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	-										
Naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074										
Bounding box:	<table><tr><td>x</td><td>y</td></tr><tr><td>125725,69</td><td>169084,156</td></tr><tr><td>125776,666</td><td>169031,327</td></tr><tr><td>125738,037</td><td>168994,462</td></tr><tr><td>125687,413</td><td>169046,938</td></tr></table>	x	y	125725,69	169084,156	125776,666	169031,327	125738,037	168994,462	125687,413	169046,938
x	y										
125725,69	169084,156										
125776,666	169031,327										
125738,037	168994,462										
125687,413	169046,938										
Reden opmaak archeologienota	Stedenbouwkundige vergunning - sloopvergunning										
Begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	Het bureauonderzoek in functie van de archeologienota ging van start op 11 september en werd beëindigd op 17 oktober 2017.										
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek Vastgestelde Archeologische Zone - Historische Stadskern Ninove (ID11910)										
Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones.	Het terrein is momenteel bebouwd. De afbraak van het gebouwenbestand vormt de aanleiding van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag en dus ook voor de opmaak van deze archeologienota. De aanwezige bebouwing en wegverharding zal het archeologisch niveau op die locaties in aanzienlijke mate hebben aangetast.										

Het studiegebied bevindt zich te Ninove ter hoogte van de Burchtdam nr. 46. Het perceel staat kadastraal gekend als Ninove, afdeling 2, perceel 1337d. Het projectgebied wordt aan noordwestelijke zijde begrensd door de Burchtdam.

Figuur 1. Uitsnede van de kadasterkaart ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 2. Uitsnede topografische kaart met aanduiding van de erfgoedwaarden volgens het Geoportaal (© NGI en geoportaal).

Figuur 3. Orthofoto uit 2015 van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied zelf zijn geen archeologische vindplaatsen gekend in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Het te slopen gebouw is wel opgenomen in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed (DIBE id 9197). Het betreft een pand met 19de eeuwse oorsprong.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied opgesteld. Specifieke vraagstellingen met betrekking tot de projectzone zijn:

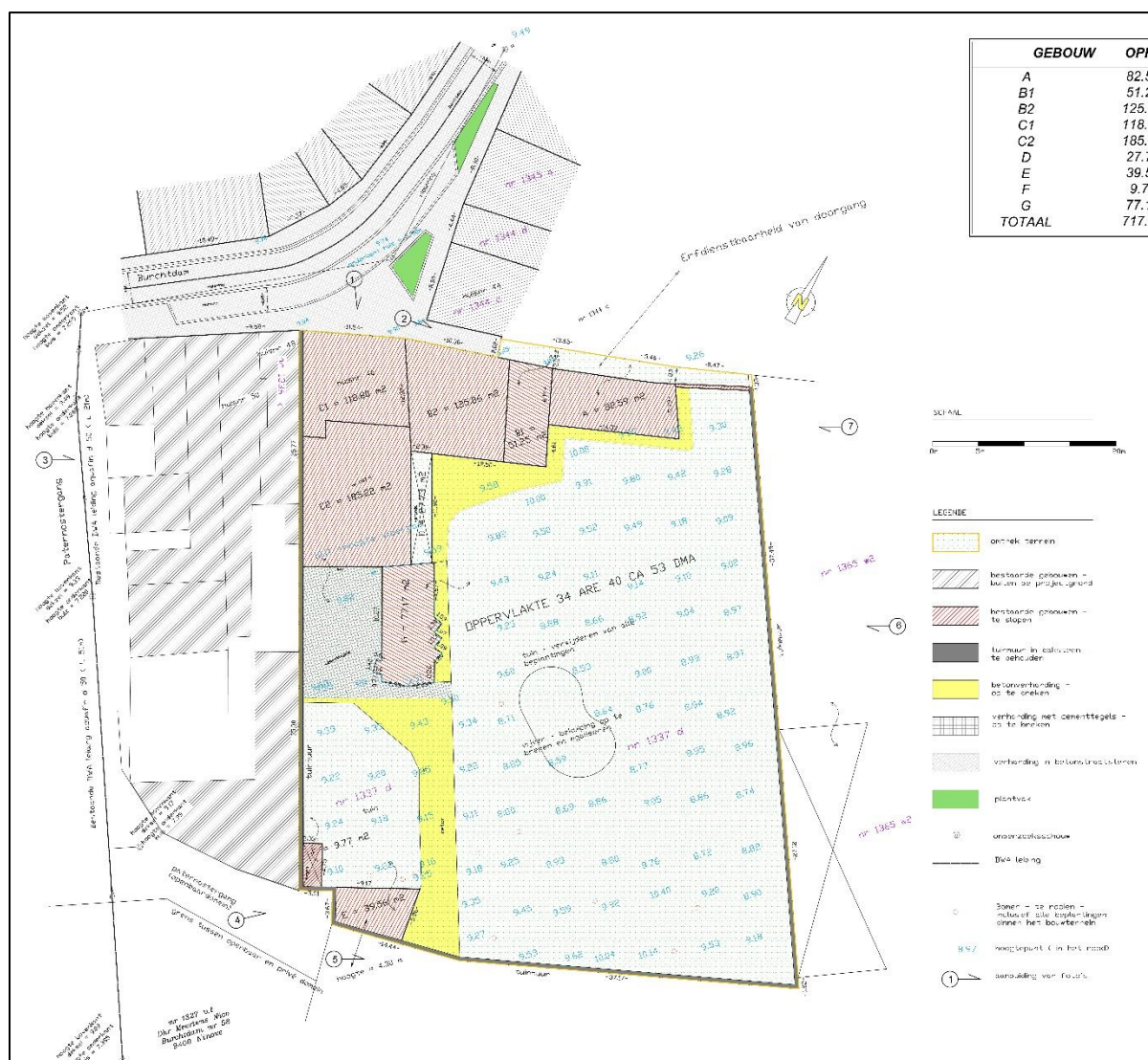
- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.1.3.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtplan en doorsneden

De initiatiefnemer plant de afbraak van het gebouwenbestand ter hoogte van de Burchtdam 46 te Ninove. Zowel de gebouwen met aanwezige kelders als de buitenverharding met cementklinkers en beton worden uitgebroken. In het tuingedeelte worden bomen gerooid en alle beplantingen verwijderd. De bekuiping van de vijver wordt uitgebroken en de vijver opgevuld en geëgaliseerd.

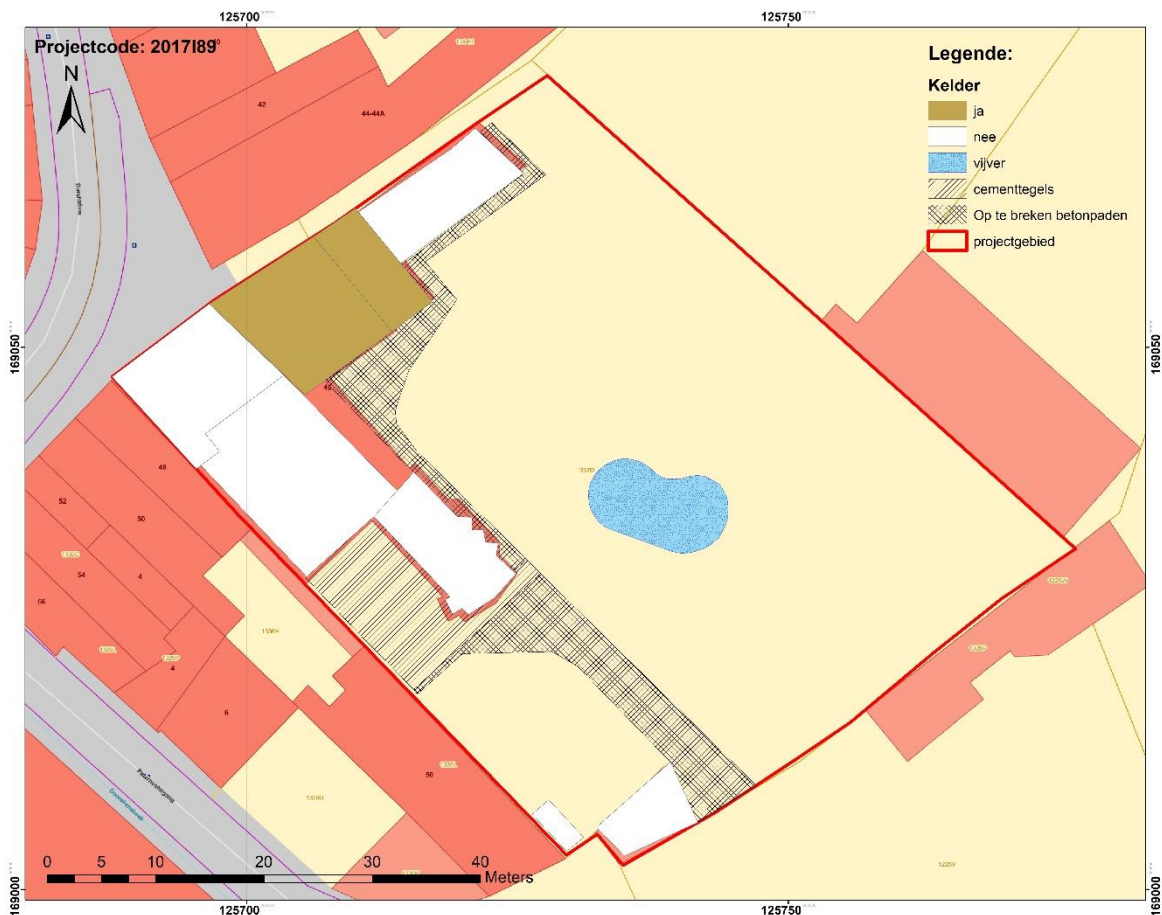

Figuur 4. Gedetailleerd overzicht van de geplande sloopwerken (bron: SHM Denderstreek & architectenbureau Grosjean).

Een gedeelte van het gebouwd gedeelte is onderkelderd. In deze zones kan uitgegaan worden van een verstoring tot min. 2 m diep onder het maaiveld. Ter hoogte van de niet onderkelderde bebouwde gedeeltes kan uitgegaan worden van een verstoring van de ondergrond tot min. 0,6 m onder het actuele maaiveld.

Ter hoogte van de terrassen kan een verstoring tot min. 0,4 m verondersteld worden.

De impact van de geplande sloopwerken betreft dus het afbreken van opstaande en ingegraven structuren. Hierbij dient een zekere marge genomen te worden, bij uitgravingen wordt steeds iets dieper en breder gewerkt dan de aanwezige te verwijderen structuur.

Figuur 5. Weergave van de uit te breken structuren per soort. De onderkelderde delen van het huis zijn in het bruin aangeduid.

Ook het tuingedeelte wordt in het kader van deze sloopvergunning bouwrijp gemaakt. Hiertoe worden bomen en struikgewas gerooid. De impact hiervan is afhankelijk van de manier van rooien. Indien bomen en struiken gerooid worden tot net boven het maaiveld en de stronken en wortels daarna worden uitgefreesd of nog beter uitgeboord, is de impact op eventueel archeologisch bodemarchief eerder miniem, gezien de ingreep dan beperkt blijft tot het reeds door het wortelstelsel verstoorde gedeelte van de ondergrond.

Bij het louter uit trekken van bomen en struiken kunnen grote gaten gecreëerd worden in de tuin die groter zijn dan enkel het wortelstelsel en hierdoor eventuele archeologische sporen en vondsten kunnen blootleggen en/of verstoren.

In elk geval is de tuin in zeer verwilderde staat en dienen de aanwezige bomen, planten en struikgewas eerst verwijderd te worden vooraleer verdere werken en/of onderzoeken zouden kunnen plaats vinden.

Figuur 6. Sfeerbeelden van de huidige toestand van het tuingedeelte.

1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Deze werken vinden plaats op een perceel met een oppervlakte van ca. 3440 m², groter dan 300 m², de drempelwaarde opgenomen in het onroerenderfgoeddecreet binnen vastgestelde archeologische zones. Ook de geplande ingrepen beslaan meer dan 700 m², dit is ruim boven de drempelwaarde van 100 m². Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

GATE werd aangesteld om deze archeologienota op te maken. Het bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE.

Voor zover mogelijk worden onderzoeksgegevens geïntegreerd, geanalyseerd en gevisualiseerd binnen een GIS-omgeving.

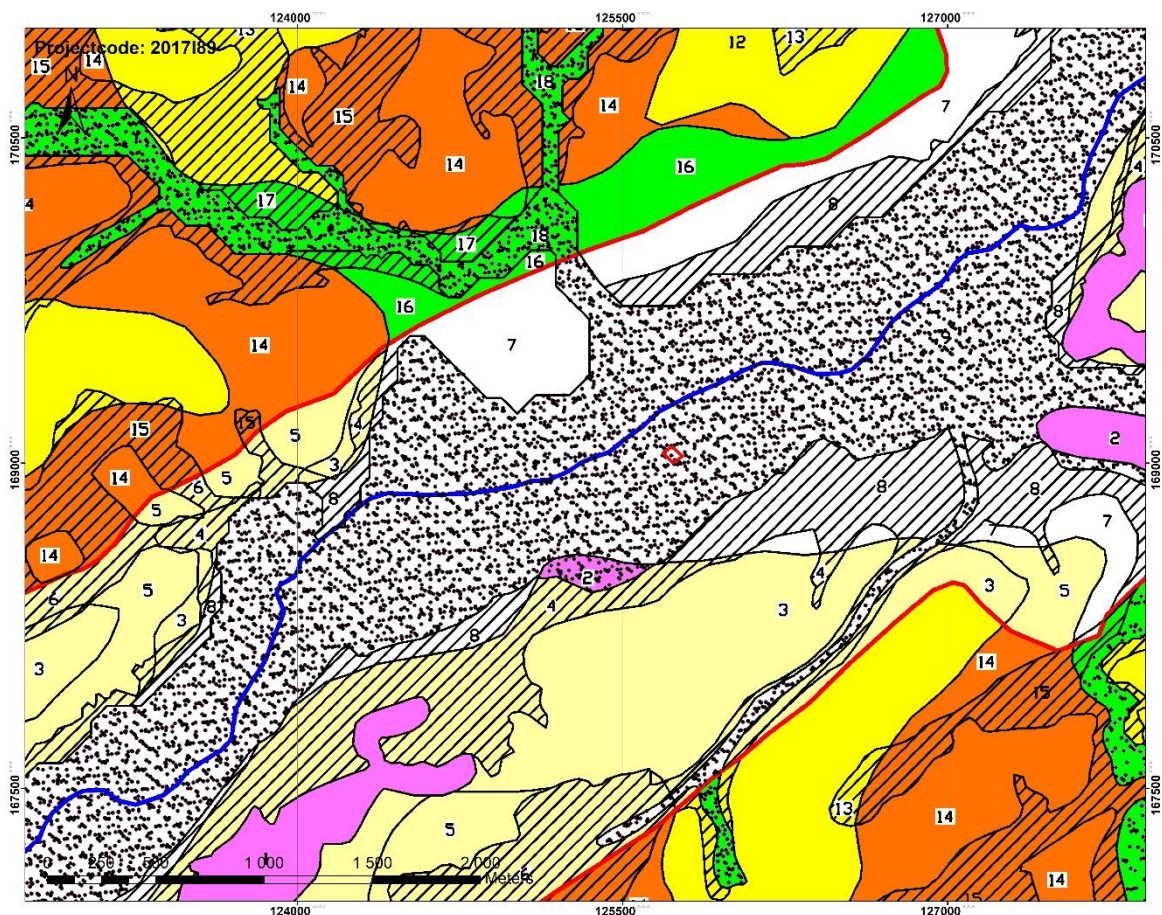
1.2 Assessment

1.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen te Ninove op de oever van de Dender, te midden de Dendervallei. De tertiaire situering is hier weinig van nut, vandaar dat deze hier niet besproken zal worden.

Quartairgeologisch bevindt het projectgebied zich in de laatglaciale vallei van de Dender. De quartairgeologische kaart spreekt van type 3a. Dit zijn holocene fluviatiele afzettingen op eolische laatpleistocene afzettingen uit het Weichsel. Lokaal aan de oevers van de vallei kunnen ook hellingssedimenten voorkomen. Onderaan deze pakketten zitten nog laatpleistocene fluviatiele afzettingen. De quartair profieltypekaart vertelt min of meer hetzelfde verhaal, het projectgebied bevindt zich ter hoogte van gronden die gekarteerd staan als profieltype 9. De toelichting bij dit kaartblad 30/38 Geraardsbergen/Ath geeft hieraan volgende stratigrafie van boven naar onder :

- fluviatiele afzettingen met een textuur die kan variëren van klei tot zand, lokaal kan er zich veen hebben ontwikkeld
- zandemige eolische afzettingen, homogeen bovenaan gevolgd door een alternatie zand- en leemlagen. Lokaal kan deze eenheid afwezig zijn
- lemig materiaal soms homogeen gelaagd van aard of altemnerend met zandige en/of venige laagjes ontstaan door hellingsprocessen
- vlechtende rivierafzettingen die zandig (zeer fijn tot grof) zijn met grind aan de basis

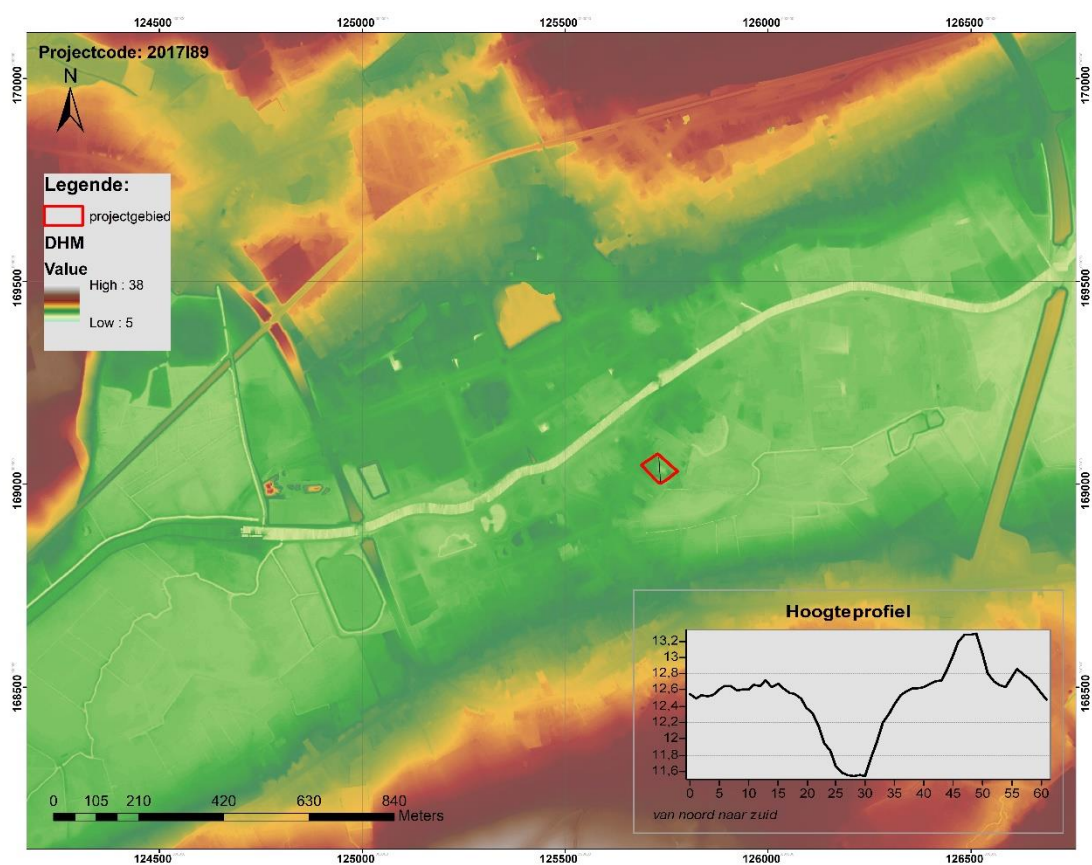
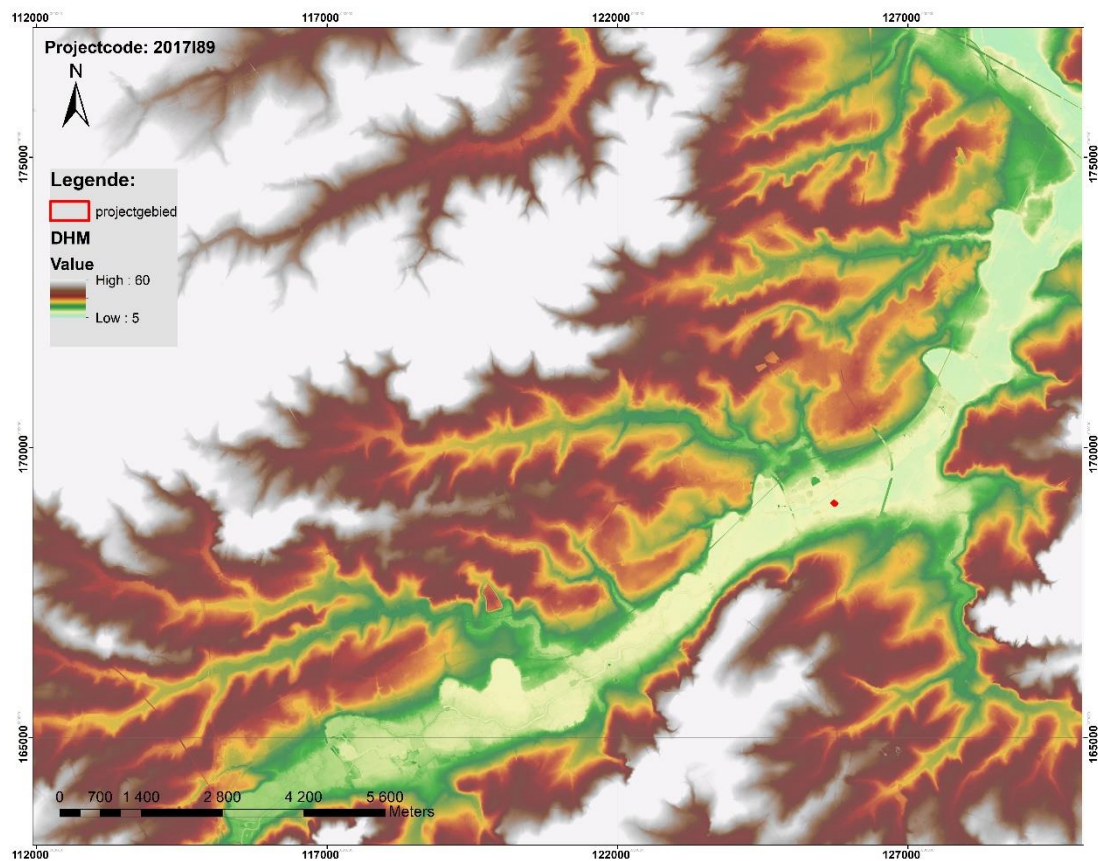

Figuur 7. Situering projectgebied op een uitsnede van de quartair profieltypekaart (kaartblad 30/38 Geraardsbergen/Ath) (bron : DOV).

9

9

Figuur 9. (boven) Projectgebied t.o.v. DTM op regionale schaal (bron : GDI Vlaanderen).

Figuur 10. (onder) Projectgebied t.o.v. DTM op lokale schaal (bron : GDI Vlaanderen).

1.2.2 Historisch-cartografische situering

Zoals reeds aangegeven bevindt het projectgebied zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de Historische stadskern Ninove (erfgoedobjecten id 140025). In het kader van deze vaststelling werd reeds een uitgebreid historisch en archeologische situering uiteengezet. We verwijzen dan ook naar die studie voor gedetailleerde informatie (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140025>). In deze archeologienota beperken we ons tot een beknopte samenvatting.

Ninove wordt begin 9de eeuw voor het eerst vermeld in schriftelijke bronnen. Die oudste (middeleeuwse) bewoningskern zou zich ter hoogte van de wijk Nederwijk gesitueerd hebben en lag buiten van de latere middeleeuwse stadswal. De zone werd nooit mee opgenomen in de laatmiddeleeuwse stadsomwalling en bijgevolg ook niet binnen de vastgestelde archeologische zone.

De kern van de stad zou zich daarna verlegd hebben. Historici situeren de kern van de 11de eeuwse stad ter hoogte van de Graanmarkt. Dit kon evenwel niet bevestigd worden door middel van het in 2009 uitgevoerde archeologisch onderzoek op de Graanmarkt (Klinkenberg et al. 2009). Tijdens die opgraving werden middeleeuwse sporen uit de 12de en 13de eeuw aangetroffen.

De exacte ontwikkeling van de stad is op basis van het dossier dat opgemaakt is naar aanleiding van de vaststelling van de vastgestelde archeologische zone vrij onduidelijk. In de loop van de 13de /14de eeuw zou de stad een tweede omwalling hebben gekregen en vier stadspoorten. Hiermee werd de abdij in het noorden en het de burcht in het zuiden ingesloten. De stad zou echter nooit een stadsmuur hebben gehad, enkel een omwalling door middel van grachten en waterlopen en stadspoorten.

De burcht waarvan eerder sprake betreft het mottekasteel dat de heren van Ninove bouwden in de tweede helft van de 11de eeuw. De burcht wordt begin 12de eeuw voor het eerst vermeld in historische bronnen. Op de kaart van Deventer is duidelijk het opper- en neerhof te herkennen. Ook op latere historische kaarten blijft de omgrachting van deze burchtsite duidelijk zichtbaar. Deze site bevindt zich net ten noorden van het projectgebied.

De Burchtdam lijkt op basis de historische kaarten reeds lange tijd bewoond. De exacte ouderdom van de bewoning langs deze straat is niet gekend. Mogelijk gaat het om een bewoningsuitbreiding in twee fases. Waarbij een eerste fase (13de eeuw) tot aan de Hellegracht en de Paternostersteeg reikt en een tweede fase (14de eeuw) tot aan de Brabantse poort.

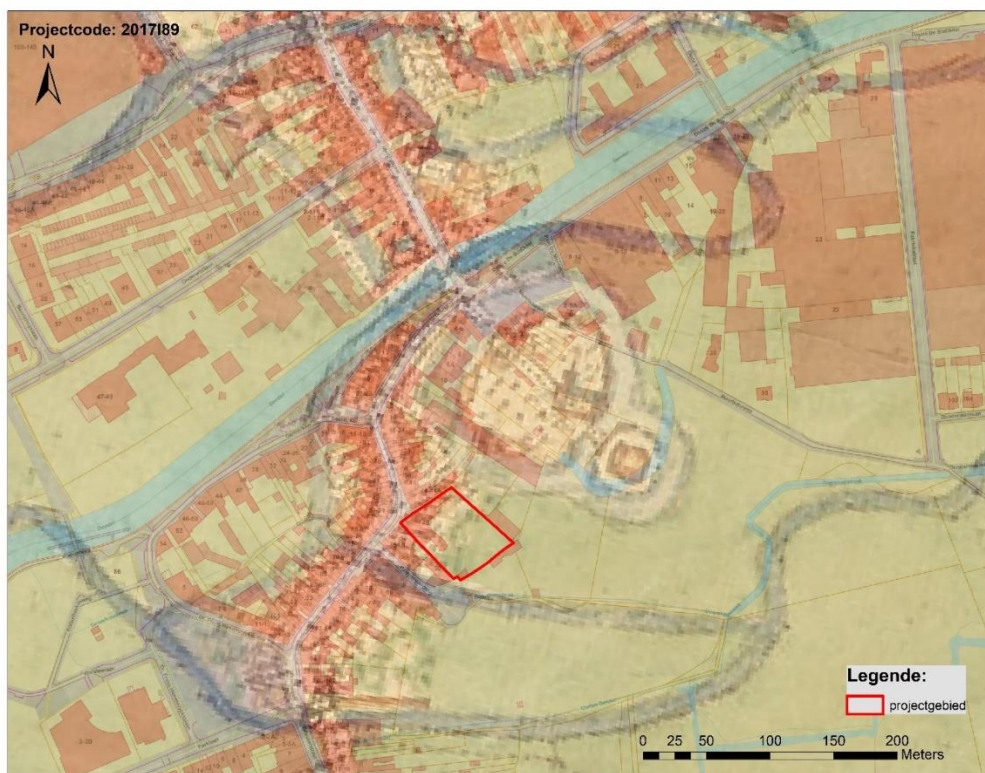
Eind 16de – begin 17de eeuw wordt de stad regelmatig belegerd en bezet waarmee diverse uitgravingen en constructies kunnen gepaard gaan, maar waarvan de exacte locaties niet gekend zijn.

Als we het projectgebied langs de Burchtdam 46 terug in beschouwing nemen, dan vallen daarbij twee zaken op, namelijk de ligging tussen de twee oude Denderarmen langs de Burchtdam en net ten zuiden van de Burchtsite. Het gebied ligt met andere woorden te midden van een gedeelte van de stad dat reeds in de loop van de volle tot late middeleeuwen tot ontwikkeling kwam.

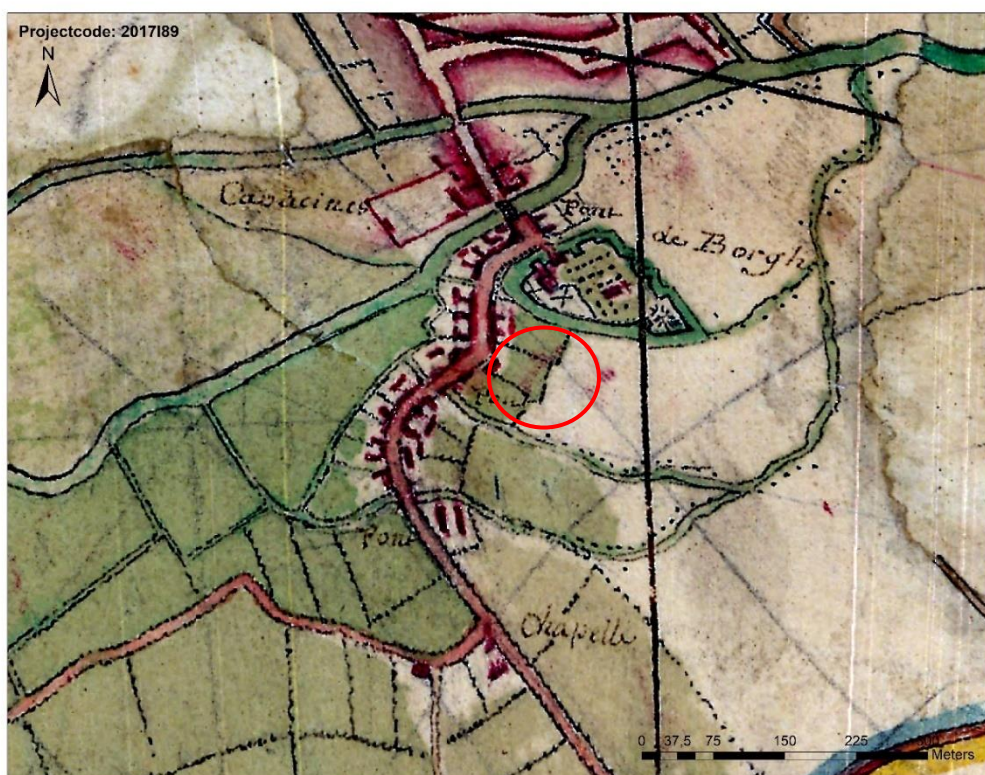
Cartografisch beschikken we over bronnen vanaf de tweede helft van de 16de eeuw. De stadsplattegrond van Ninove van Jacob van Deventer toont een waarheidsgetrouw beeld van de stad, de burchtsite en de Burchtdam. Op basis van deze kaart is reeds duidelijk dat er zeker al sinds de 16de eeuw bewoning is langs de Burchtdam. Die bewoning blijft constant tot heden. Ook op de 18de eeuwse Villaret- en Ferrariskaarten is er bewoning langs de Burchtdam. Alleen is niet helemaal duidelijk of het projectgebied, dat gelegen is in of net ten oosten van één van de hoeken die de Burchtdam maakt, toen reeds bewoond was. In elk geval tonen de 19de eeuwse kaarten wel duidelijk de bewoning van het perceel aan. Deze bebouwing betreft de huidige te slopen woning.

Figuur 11. Stadsplan van Ninove door Jacob van Deventer met schematische aanduiding van de zone van het projectgebied (© Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België).

Figuur 12. Detail ter hoogte van het projectgebied t.o.v. het GRB-bestand en in de achtergrond de georeferentie van de Deventerkaart (© geopunt en Koninklijke Bibliotheek van België; georeferentie is niet 100% betrouwbaar).

Figuur 13. Uitsnede van de Villaret-kaart (midden 18de eeuw) met schematische aanduiding van de zone het projectgebied (bron : geopunt).

Figuur 14. Uitsnede Ferraris-kaart (eind 18de eeuw) ter hoogte van het projectgebied (bron : geopunt).

Figuur 15. Popp-kaart (midden 19de eeuw) ter hoogte van het projectgebied en omgeving (bron : geopunt).

Figuur 16. Projectgebied geprojecteerd op de orthofoto van 1971 (bron : geopunt).

Figuur 17. Projectgebied geprojecteerd op de orthofoto uit 2000-2003 (bron : geopunt).

1.2.3 Archeologische situering

Het projectgebied valt binnen een vastgestelde archeologische zone, namelijk de Historische Stadskern Ninove. De Burchtdam, de straat langs waar het te slopen pand zich bevindt, betreft een oude uitvalsweg van de burcht, die minstens sinds de 12de eeuw aanwezig is (DIBE ID 101072). De burcht (CAI ID 30662) situeert zich op korte afstand, ca. 60 m ten noorden van het plangebied en de Brabantse toegangspoort bevindt zich 120 m ten zuidwesten van het plangebied. De af en uit te breken gebouwen aan de Burchtdam zijn in oorsprong 19de -eeuws en zijn opgenomen in de bouwkundige inventaris (DIBE ID 9197).

Figuur 18. CAI t.o.v. recente orthofoto (2016) (CAI en GDI Vlaanderen).

Andere CAI-locaties in de nabijheid van het projectgebied betreffen de vermoedelijke locatie van de vroeg- tot volmiddeleeuwse kern van de stad, namelijk de Nederwijk (CAI ID 863).

Bij rioleringswerken aan het Paul De Montplein werd in 1996 een poortgebouw van de Burcht aangesneden (CAI ID 210766).

Tussen de Kaardeloodstraat en de Oude Kaai, ca. 400 à 500 m ten noorden van het projectgebied staan in de CAI diverse CAI-locaties. Velen hebben te maken met het vooronderzoek en de opgravingen op en naast de Graanmarkt (onder meer CAI ID 151 595, 159858, 40122, 159857) waar naast vol- en laatmiddeleeuwse sporen en structuren ook mesolithische vondsten zijn aangetroffen (Sergant et al. 2009, Klinkenborg et al. 2009, id. 2010). Ter hoogte van de Oude Kaai werden tijdens een noodonderzoek in 1999 (CAI ID 211448) restanten van een mogelijk 17de eeuwse tot 18de eeuwse bakstenen gebouw, een puinpakket dat mogelijk verband houdt met de godsdienstoorlogen en een gedempte 14de eeuwse gracht geregistreerd.

1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich in de onmiddellijke omgeving van de middeleeuwse kern van de Ninove en langs de Burchtdam zelf was vermoedelijk al bewoning aanwezig sinds de 13de eeuw en mogelijk nog vroeger. De bewoning langs de Burchtdam bleef daarna quasi continu aanwezig tot op heden.

Daarnaast wijzen de opgravingen op de Graanmarkt ook op het potentieel voor het aantreffen van oudere periodes. Vroegmesolithische vondsten wijzen er op bewoning van het gebied door jagers-verzamelaars gemeenschappen. Gezien de landschappelijke ligging in de vallei van de Dender of op de rand daarvan is dit niet verwonderlijk te noemen gezien dergelijke alluviale settings dikwijls aantrekkingspolen waren voor bewoning.

1.2.5 Archeologische verwachting - bureauonderzoek

Door haar ligging heeft het projectgebied, of althans het onbebouwde gedeelte ervan, zeker archeologisch potentieel voor alle periodes.

In hoofdzaak kunnen sporen en structuren van middeleeuwse of postmiddeleeuwse bewoning/occupatie verwacht worden binnen het gebied, maar een oudere occupatie valt zeker niet uit te sluiten.

De bebouwde delen van het projectgebied kunnen voor een verstoring hebben gezorgd, maar de exacte graad hiervan wordt enerzijds bepaald door de diepte van de verstoringen voor de aanleg van de aanwezige bebouwing en anderzijds door de diepte van het archeologisch relevante niveau. Ook de aard van eventueel aanwezige structuren speelt een rol in de verwachting. Ondanks de bestaande bebouwing en de daarmee gepaard gaande verstoring van eventuele archeologische structuren, kunnen van diepere structuren, bv. sporen met een complexe stratigrafie, nog de onderste delen bewaard zijn onder bestaande funderingen en kelders. We denken daarbij onder meer aan bv. beer- en waterputten en/of funderingen horende bij middeleeuwse of postmiddeleeuwse bewoning langs de Burchtdam en ook diepere grachten kunnen vermoedelijk nog in meer of mindere mate bewaard zijn gebleven onder de bestaande bebouwing.

2. Landschappelijk bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode vooronderzoek	2017J216	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	GATE [OE/ERK/Archeoloog/2015/00073]	
Bounding box	X 125700 125775	y 169050 169025
Begin- en einddatum booronderzoek	19/10/2017	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Landschappelijk booronderzoek	
Geografische situering	Het projectgebied bevindt zich in het Oost-Vlaamse Ninove. Het betreft het tuingedeelte van Burchtdam 46.	

Figuur 19. Kadasterplan met aanduiding van de geplande sloopwerken en aanduiding van de uitgevoerde boringen.

2.1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het gebied vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Het bureauonderzoek in kader van deze archeologienota toont evenwel het historisch belang van de locatie aan.

2.1.3 De onderzoeksopdracht

2.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Doel van dit landschappelijk bodemonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied en wat de impact van de werken hierop is.

Vraagstellingen die aan bod komen bij dit landschappelijk bodemonderzoek zijn onder meer:

- Wat is de bodemopbouw binnen dit projectgebied?
- Zijn de gegevens van de Quartairkaart en bodemkaart correct?
- Zijn er begaven loopoppervlakken of bewaarde niveaus die enig potentieel bezitten ten aanzien van archeologische kennisvermeerdering?
- Welke impact hebben de geplande werken op de ondergrond? Is verder archeologisch vooronderzoek aangewezen? Zo ja, welke onderzoeken en volgens welke methode?
- In welke mate is de bodem bewaard? Is er sprake van verstoring/erosie? Zo ja, hoe diep reikt deze?
- Op welk niveau situeert zich het archeologisch niveau?

2.1.3.2 Randvoorwaarden

De tuin waarin de boringen werden geplaatst, was sterk begroeid en zeer moeilijk toegankelijk door de wildgroei aan planten, struiken en bomen. De boringen werden daarom beperkt tot de enigszins toegankelijke tuindelen.

2.1.3.3 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

Voor dit gedeelte verwijzen we naar paragraaf 1.1.3.3. in deze archeologienota.

2.1.4 Werkwijze

Het veldwerk werd uitgevoerd op 19/10/2017. Er werden drie boringen uitgezet enigszins verspreid over het projectgebied.

Tijdens het boren werd geprobeerd om de natuurlijke moederbodem te bereiken, maar bij alle drie de boringen is dit niet gelukt vanwege stenen of steenpuin aanwezig in de ondergrond. Voor de boringen werd een combinatie-boor gebruikt met een diameter van 7 cm. Het boorsediment werd stratigrafisch uitgespreid op een zwart plastic zeil en gefotografeerd en beschreven door een assistent-aardkundige/archeoloog-veldwerkleider.

2.2 Assessment landschappelijk bodemonderzoek

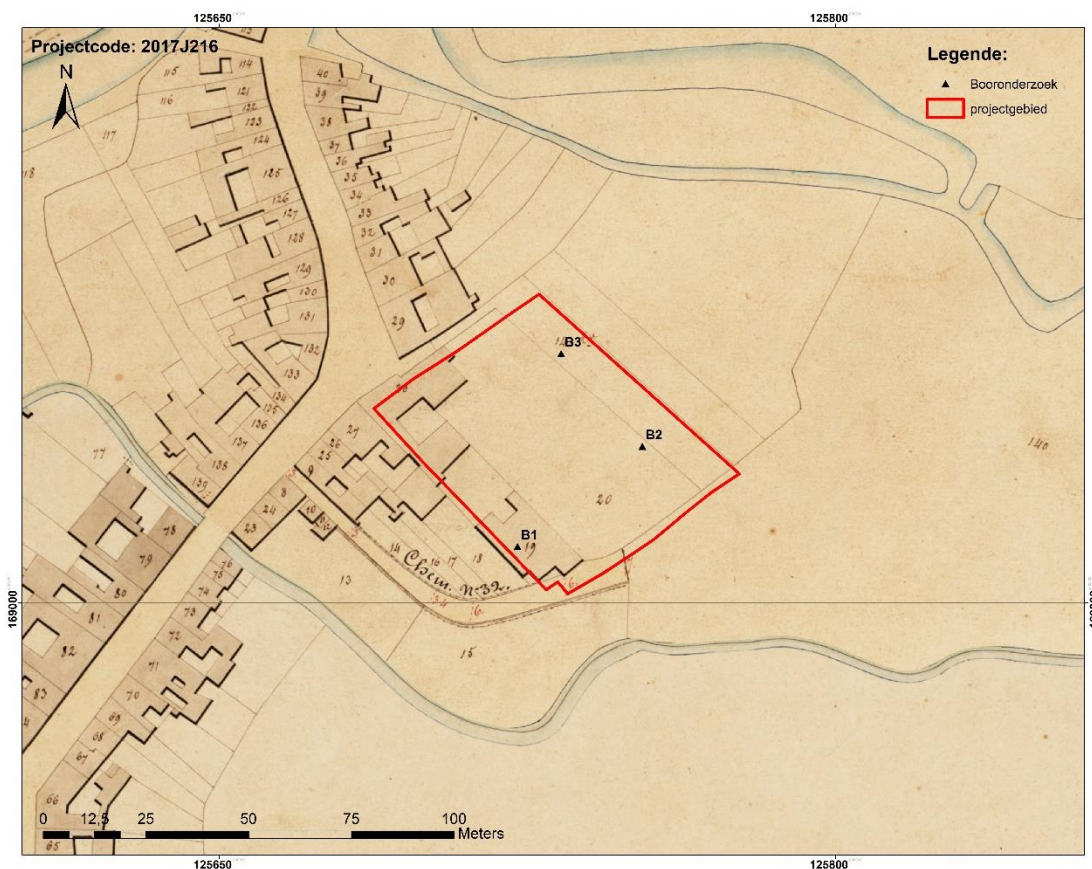
2.2.1 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

2.2.1.1 Resultaten booronderzoek

De drie boringen wijzen allen op een sterke antropogene invloed binnen het projectgebied. Boring B1 diende gestaakt te worden op 140 cm onder het maaiveld. De hele opgeboorde sequentie bestond uit een variatie aan antropogene pakketten van vermoedelijke postmiddeleeuwse tot recente oorsprong. Als we de boorpunten op 19de eeuwse kadasterkaarten projecteren is duidelijk dat er op de locatie van B1 een gebouw stond dat momenteel niet meer aanwezig is en niet staat afgebeeld op 18de eeuwse kaarten.

Figuur 20. Opgeboord sediment ter hoogte van boring B1.

Figuur 21. Projectie van de boorpunten t.o.v. de Atlas der Buurtwegen (bron : geopunt).

Boringen B2 en B3 vertoonden een vergelijkbaar profiel. Onder een ca. 20 à 30 cm dikke strooisellaag steekt een antropogeen homogeen bruingrijs kleiig pakket waarin vele kleine witte mortelbrokjes en kleine baksteenspikkels voorkomen. Bij boring B2 werd hieronder nog baksteengruis opgeboord totdat de boring diende gestaakt worden op 80 cm onder het maaiveld. Meer dan waarschijnlijk steekt hier baksteen in de grond, hetzij als onderdeel van een puinpakket, hetzij als onderdeel van een muur of fundering.

Boring B3 kende een vergelijkbare opbouw. Op 1 m diepte diende ook hier de boring gestaakt te worden omwille van een steen, vermoedelijk baksteen.

Figuur 22. Opgeboord sediment ter hoogte van boring B2.

Figuur 23. Opgeboord sediment ter hoogte van boring B3.

2.2.1.2 Interpretatie

De drie boringen in het tuingedeelte wijzen op het sterk antropogeen karakter van minstens de bovenste meter van de ondergrond. Hiermee sluiten de bevindingen uit het booronderzoek aan bij de kartering op de bodemkaart als 'OB'.

De verstoring ter hoogte van boring B1 kan verklaard worden door de afwezigheid van een constructie op deze locatie midden 19de eeuw.

De antropogene sequentie bij boringen B2 en B3 is anders van aard. Hier lijkt een ophogingspakket te zijn aangebracht bovenop sporen (structuren of puinpakketten) van één of meerdere bewoningsfasen voorafgaand aan de 19de en 20ste eeuwse bebouwing. Zonder vooronderzoek met ingreep in de bodem is het niet mogelijk de exacte aard van deze antropogene sequentie te verklaren en na te gaan in welke mate deze archeologisch relevant is.

2.2.2 Confrontatie met gegevens uit vorige onderzoeksfases

De boringen tonen aan dat het tuingedeelte van het projectgebied een misschien grotere antropogene impact heeft gekend doorheen de tijd dan nu zichtbaar is op het terrein zelf. Echter, het feit dat langs de Burchtdam bewoningscontinuïteit wordt verondersteld sinds de middeleeuwen maakt de resultaten van het booronderzoek niet onverwacht te noemen. Mogelijk werden in het tuingedeelte sporen van pre-19de eeuwse bewoning in het gebied aangeboord. Het aangetroffen ophogingspakket kan wijzen op een poging tot nivellering van het terrein en de omvorming van een eerdere bebouwde zone tot tuinzone al is er verder onderzoek nodig om dit gegeven verder te bevestigen.

2.2.3 Archeologische verwachting op basis van het uitgevoerde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Op basis van beide vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem kan besloten worden dat het projectgebied zich bevindt ter hoogte van een interessante locatie voor de ontwikkeling van de stad Ninove sinds de volle middeleeuwen. De Deventer-kaart toont aan dat de Burchtdam zeker sinds de 16de eeuw bewoond werd, maar op basis van historische bronnen wordt er van uit gegaan dat die bewoning er reeds was sinds de volle tot late middeleeuwen. Op basis van het bureauonderzoek was er voornamelijk een hoge verwachting voor sporen van bewoning vanaf de middeleeuwen tot de moderne periode. Voor oudere periodes is de verwachting iets lager, maar daarom niet onbestaande.

Na het uitvoeren van drie boringen binnen het gebied blijft deze verwachting aanwezig. Al kan er lokaal wel sprake zijn van relatief recente verstoringen/vergravingen ontstaan door het gebruik van de locatie als woonplaats in de 19de en 20ste eeuw. Twee van de drie boringen wijzen in elk geval op begraven puinpakketten of structuren.

3. Bibliografie

Literatuur:

Bogemans F. et al. 2005. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart 30/38 Geraardsbergen & Ath (deel).

Klinkenborg S. e.a. 2009, Ninove Graanmarkt. Archeologisch onderzoek maart - juli 2009, SOLVA Archeologie-rapport 6.

Klinkenborg S. e.a. 2010, Archeologisch onderzoek op de Graanmarkt te Ninove (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis jg. 33, pp. 97-101.

Sergant J. e.a. 2009, Een (vroeg)mesolithisch site op de Graanmarkt te Ninove (Oost-Vlaanderen, B), in: Notae Praehistoricae 29, pp. 113-119.

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.dov.vlaanderen.be

4. Bijlage

4.1 Figurenlijst

Figuur 1.	Uitsnede van de kadasterkaart ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)....	2
Figuur 2.	Uitsnede topografische kaart met aanduiding van de erfgoedwaarden volgens het Geoportaal (© NGI en geoportaal).....	2
Figuur 3.	Orthofoto uit 2015 van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).....	3
Figuur 4.	Gedetailleerd overzicht van de geplande sloopwerken (bron: SHM Denderstreek & architectenbureau Grosjean).....	4
Figuur 5.	Weergave van de uit te breken structuren per soort. De onderkelderde delen van het huis zijn in het bruin aangeduid.	5
Figuur 6.	Sfeerbeelden van de huidige toestand van het tuingedeelte.....	6
Figuur 7.	Situering projectgebied op een uitsnede van de quartair profieltypekaart (kaartblad 30/38 Geraardsbergen/Ath) (bron : DOV).....	8
Figuur 8.	Situering projectgebied t.o.v. de bodemdrainagekaart (bron : DOV).	9
Figuur 9.	(boven) Projectgebied t.o.v. DTM op regionale schaal (bron : GDI Vlaanderen)..	10
Figuur 10.	(onder) Projectgebied t.o.v. DTM op lokale schaal (bron : GDI Vlaanderen).	10
Figuur 11.	Stadsplan van Ninove door Jacob van Deventer met schematische aanduiding van de zone van het projectgebied (© Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België).	12
Figuur 12.	Detail ter hoogte van het projectgebied t.o.v. het GRB-bestand en in de achtergrond de georeferentie van de Deventerkaart (© geopunt en Koninklijke Bibliotheek van België; georeferentie is niet 100% betrouwbaar).	13
Figuur 13.	Uitsnede van de Villaret-kaart (midden 18 ^{de} eeuw) met schematische aanduiding van de zone het projectgebied (bron : geopunt).	13
Figuur 14.	Uitsnede Ferraris-kaart (eind 18 ^{de} eeuw) ter hoogte van het projectgebied (bron : geopunt).	14
Figuur 15.	Popp-kaart (midden 19 ^{de} eeuw) ter hoogte van het projectgebied en omgeving (bron : geopunt).	14
Figuur 16.	Projectgebied geprojecteerd op de orthofoto van 1971 (bron : geopunt).	15
Figuur 17.	Projectgebied geprojecteerd op de orthofoto uit 2000-2003 (bron : geopunt).	15
Figuur 18.	CAI t.o.v. recente orthofoto (2016) (CAI en GDI Vlaanderen).	16
Figuur 19.	Kadasterplan met aanduiding van de geplande sloopwerken en aanduiding van de uitgevoerde boringen.	18
Figuur 20.	Opgeboord sediment ter hoogte van boring B1.....	20
Figuur 21.	Projectie van de boorpunten t.o.v. de Atlas der Buurtwegen (bron : geopunt).	20
Figuur 22.	Opgeboord sediment ter hoogte van boring B2.....	21
Figuur 23.	Opgeboord sediment ter hoogte van boring B3.....	21

4.2 Boorlijst

Boornummer	Horizont	Naam	Textuur	Begin	Einde	Kleur	Info	POINT_X	POINT_Y	Hoogte_TAW maaiveld
B1	1	An	L	0	20	donkerbruin	veel baksteenspikkels	125722,52583900000	169013,65819700000	9,22
	2	An	L	20	36	grijsbruin	veel baksteenspikkels			
	3	An	L	36	46	zwart				
	4	An	L	46	51	donkerbruin				
	5	An	P	51	61	geel				
	6	An	P	61	91	zwart	sintels			
	7	An	E	91		grijsbruin	veel baksteenspikkels			
B2	1	Ap/An	L	0	20	grijsbruin		125752,89744000000	169038,04614000000	8,90
	2	An	E	20	50	grijsbruin	mortel- en baksteenspikkels			
	3	An	E	50	65	donkerbruin	mortel- en baksteenspikkels			
	4	An		65		oranje	baksteen			
B3	1	Ap/An	L	0	25	donkerbruin		125733,13323400000	169060,62085300000	9,31
	2	An	E	25	35	grijsbruin	mortel- en baksteenspikkels			
	3	An	E	35		grijsbruin	veel baksteenspikkels			